

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАВЧАННЯ ЗМІСТУ ГЕОГРАФІЇ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На період призупинення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти з 13.03 по 03.04.2020 Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти рекомендує забезпечити виконання навчальних планів освітніх програм з географії шляхом:

- перерозподілу навчальних годин за рахунок резервного часу та інтенсифікації освітнього процесу;
- використання різних форм дистанційного навчання.

Перерозподіл навчальних годин та інтенсифікація освітнього процесу є можливими за рахунок:

- об'єднання навчальних тем або укрупнення дидактичних модулів;
- оглядового або самостійного вивчення навчального матеріалу, який не є базовим;
- використання технологій активного навчання, зокрема проектної діяльності;
- використання резервних годин навчальної програми та годин, передбачених на проведення окремих уроків з підготовки до тематичного оцінювання, корегування знань та умінь тощо.

При цьому результати роботи над проектами (дослідженнями) учні можуть виконати в формі мультимедійної презентації, буклету, газети, постера, фотоколажу тощо.

Відповідно до освітніх програм для самостійного опанування учнями та виконання практичних і проектних робіт (досліджень) пропонуємо наступний навчальний матеріал та теми:

	Навчальний матеріал	Теми проектних та практичних робіт
6 клас	Води суходолу – поверхневі і підземні. Річка: річкова система, басейн річки, річкова долина. Найдовші, найбільші за площею басейни – й найповноводніші річки світу. Пороги і водоспади. Живлення, водний режим і робота річок.	Дослідження 1. Значення вод суходолу для природи і людини. Дослідження 2. Охорона вод своєї місцевості Практична робота 6. Позначення на контурній карті назв річок та озер
	Озера, їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші і найглибші озера земної кулі.	

	Болота, особливості їх утворення та поширення. Штучні водойми і водотоки: ставки, водосховища, канали.	
7 клас	Географічне положення. Поділ Євразії на дві частини світу. Дослідження та освоєння материка.	Практична робота 10. Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Євразії. Практична робота 11. Визначення типів клімату в межах помірного кліматичного поясу Євразії за допомогою кліматичних діаграм. Дослідження 4. Здійснення уявної подорожі уздовж 50-ї паралелі: складання карти маршруту з позначенням країн, природних об'єктів та природних комплексів.
	Тектонічна будова. Рельєф, роль внутрішніх і зовнішніх сил в його формуванні. Корисні копалини	
	Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу.	
8 клас	Використання природно-ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життедіяльність населення. Природно-заповідний фонд України. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколошнього середовища. Природно-заповідні об'єкти своєї місцевості.	Дослідження 8. (за вибором) Вплив компонентів природи на здоров'я людини. Зміни природи своєї місцевості під впливом діяльності людини. Практична робота 10. Позначення на контурній карті об'єктів природно-заповідного фонду України.
9 клас	Виробництво харчових продуктів, напоїв. Чинники розміщення підприємств, що виробляють харчові продукти. Харчова промисловість в Україні. Виробництво харчових продуктів у своєму регіоні.	Дослідження 1. Українські та імпортні продукти в споживчому кошику вашої родини. Дослідження 2. Традиційні продукти харчування в Україні та країнах сусідах. Дослідження 3. Виробництво харчових продуктів у своему регіоні.
	Виробництво продуктів харчування в світі: сучасні	Дослідження 1. Роль ТНК у харчовій промисловості світу.

	тенденції, вплив глобалізації та національних традицій, взаємозв'язок з агробізнесом. Традиційні виробництва харчових продуктів окремих країн світу.	
10 клас	Особливості економіки країн Америки. Роль американських ТНК в економіці регіону. Первинний сектор економіки. Сільське господарство: вплив природних, історичних чинників та глобалізації на спеціалізацію. Лісове господарство. Вторинний сектор економіки. Основні осередки промисловості в регіоні.	<p>Практична робота</p> <p>5. Складання картосхеми типології країн Америки за рівнем їх економічного розвитку.</p> <p>Орієнтовні теми для досліджень (за вибором)</p> <p>1. «Бананові республіки»: типові ознаки та сучасний розвиток.</p> <p>2. Панамериканське шосе – дорога через три Америки.</p>
	Третинний сектор економіки. Найважливіші міжнародні транспортні магістралі, вузли. Нерівномірність економічного розвитку субрегіонів Америки. Особливості їх участі в міжнародному поділі праці. Зв'язки України з країнами Америки.	3. Туризм як чинник розвитку країн Карибського басейну.
11 клас	Сучасна географія виробництва транспортних засобів, електроніки, фармацевтичної продукції, чинники участі національних економік у глобальних ланцюгах доданої вартості. Виробництво текстилю, одягу, взуття: сучасна просторова організація,	<p>Практична робота</p> <p>8. Позначення на контурній карті (знаками руху) глобальних ланцюгів доданої вартості «видобування алюмінієвої сировини – виробництво глинозему – виробництво первинного алюмінію – споживання алюмінію».</p> <p>Дослідження</p> <p>1. Світовий ринок патентів: лідери й</p>

	<p>чинники міжнародної спеціалізації.</p> <p>Сучасні транспортно-логістичні системи та інформаційно-комунікаційні мережі як інфраструктурний каркас глобальної економіки.</p> <p>Світовий ринок інвестицій і фінансів. Туризм.</p> <p>Формування «інформаційного суспільства».</p>	<p>аутсайдери.</p> <p>2. Роль транснаціональних компаній у розвитку машинобудівних та хімічних виробництв в Україні</p>
	<p>Географічні складники політичної географії: географічний простір, території, географічні місця.</p> <p>Політичні складники: політичні інституції, політичні відносини, «сила».</p> <p>Територіально-політичні системи національного і наддержавного рівнів.</p>	

Перед виконанням проєкту варто запропонувати для спільног обговорення критерії його оцінювання (при розробленні критеріїв мають ураховуватися вікові особливості учнів).

Організації дистанційного навчання є можливою шляхом використання асинхронного навчання, за якого учасники освітнього процесу не спілкуються в режимі реального часу, а обговорюють окремі етапи роботи через інтернет-ресурси та інші засоби дистанційної комунікації, зокрема:

– *E-mail дистанційне навчання*, що здійснюється через листування вчителя і учнів через мережу Інтернет.

Класичний варіант E-mail навчання передбачає отримання учнем щоденних в один і той же час поштових повідомлень, що містять невелику кількість текстового матеріалу та перевірочні питання до нього. До листа також можуть входити активні посилання на додаткові матеріали (статті з періодичних видань, оригінальні тексти, презентації, відео фрагменти), що їх можна переглянути в мережі Інтернет. Для спрощення доставки матеріалів до учнів можна надсилати їх усім учасникам навчання одним листом, указавши їхні електронні адреси через крапку з комою в рядку адресування. За наслідками завершення періоду

дистанційного навчання учню надаються перевірочні завдання, що складено з питань, які надавалися під час вивчення окремих тем навчального матеріалу.

– *Навчання на платформах соціальних мереж*, за яким в обраній соціальній мережі створюється окрема група (коло, спільнота), де вчитель може розмістити навчальний матеріал. Це можуть бути як його власні матеріали, так і матеріали інших авторів з теми, що розміщено в Інтернеті чи в тій же соціальній мережі. Учням пропонується опрацювати матеріал та виконати рекомендоване вчителем завдання. При цьому краще використовувати завдання, що потрібно обговорювати, хоча, допускаються і розрахункові завдання.

При такій формі асинхронного спілкування матеріали і відповіді є доступними всім учасникам освітнього процесу, але, за необхідності, учитель може звернутися до учня через панель швидких сповіщень (чат).

Слід зазначити, що характер створеної спільноти має бути таким, щоб учитель мав можливість керувати сторінкою і вилучати невдалі матеріали і коментарі, що розміщують на ній учні. Також для зручності можна обрати формат спільноти з обмеженим доступом (тільки для учасників спільноти).

Можливим є використання *синхронного дистанційного навчання*, що передбачає від учасників навчального процесу одночасної присутності у віртуальному середовищі хмарного сервісу або програми.

Така форма навчання здійснюється через різноманітні сервіси для online спілкування (Skype, GoogleTalk, спільні документи). Проте організація такої форми роботи може бути досить складною при великій кількості учасників освітнього процесу (безкоштовні сервіси для спілкування підтримують невелику кількість учасників, не всі учасники можуть своєчасно під'єднатися через технічні труднощі чи швидкість інтернет-зв'язку тощо). Тому цю форму доцільніше використовувати для проведення навчальних занять та надання окремих консультацій за умови, якщо в класі невелика кількість учнів та існує можливість спілкування в реальному часі, або як додатковий елемент іншої форми асинхронного дистанційного навчання. Наприклад, учні поділяються на групи, кожній з яких надається завдання скласти спільний навчальний матеріал, розташований на сервісі спільніх документів. Тоді учасники групи самі зв'язуються між собою для виконання завдання, а результати його виконання вчитель може спостерігати в обраному хмарному середовищі або отримати його від учнів електронною поштою.

При організації дистанційного навчання мають враховуватися матеріально-технічні можливості, зокрема:

- сайт навчального закладу;
- використання електронної пошти, соціальних мереж;
- блог педагога тощо.

У ході організації дистанційного навчання з географії пропонуємо скористатися **сайтами**:

1. www.geograf.com.ua;
2. www.classtime.com;
3. www.LearningApps.org;
4. <https://geographer.com.ua/book>

При цьому джерельною базою навчального матеріалу, рекомендованого учням для опанування, можуть бути підручники, робочі зошити (якщо вони використовуються вчителем), власноруч розроблені матеріали, матеріали інших авторів тощо.

З метою підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання, забезпечення самостійної перевірки рівня розвитку географічної компетентності учням також можна рекомендувати такий вид роботи як розв'язування тестових завдань, для чого варто скористатися **сайтом <https://www.znonasharu.org.ua/>**.